

บทที่ ๒

วรรณกรรมและการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประวัติ แนวคิด และหลักการ ในการจัดการศึกษาพยาบาล

ในสมัยก่อน (๕๐๐๐ B.C.) นั้น มนุษย์มีความเชื่อที่ว่า การเจ็บป่วยเป็นผล
เนื่องมาจากการมีบาปจึงต้องได้รับการลงโทษจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การรักษาพยาบาลก็ใช้
อาศัยวิชาทางไสยศาสตร์และยาทางสมุนไพร ดังนั้นการศึกษายาพยาบาลจึง เป็นไปในรูปการ
ให้คำแนะนำโดยการบอกเล่า ต่อมาได้มีการค้นพบสาเหตุของการเจ็บป่วยต่าง ๆ มากขึ้น
ได้มีผู้อธิบายว่า สาเหตุของการเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เป็นการเปลี่ยนแปลงของ
ร่างกายและสิ่งแวดล้อม การรักษาพยาบาลจึงอาศัยความรู้เกี่ยวกับแรงศรัทธาในคริสตศาสนา
เชื่อในการทำดี มีความเมตตาสงสาร อาชีพพยาบาลจึงต้อง เป็นอาชีพที่เริ่มต้นด้วยความ
เสียสละ พยาบาลทุกคนจะต้องนึกถึงความสุขและความปลอดภัย ตลอดจนสุขภาพอนามัย
ของผู้ป่วยที่ขึ้นเป็นสำคัญ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพยาบาลในสมัยก่อนมุ่งให้การให้บริการ
ช่วยเหลือผู้ป่วย โดยมีใจเน้นหรือคำนึงถึงการให้ การศึกษาวิชาการพยาบาล แก่ผู้ที่
จะเป็นพยาบาล

ยุโรปสมัยกลาง แมซีในคริสตศาสนาได้เป็นผู้ริเริ่มให้มีการฝึกผู้ที่จะเป็น
พยาบาลขึ้น โดยเปิดให้มีการสมัครผู้ที่จะเป็นพยาบาลและต้อง เข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน
พยาบาลจริง ๆ เริ่มด้วยการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับงานพยาบาลง่าย ๆ ก่อน มี
พยาบาลที่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำจนกระทั่ง เกิดทักษะสามารถทำการพยาบาลที่ซับซ้อนนี้ได้
จึงนับว่าเป็นการ เรียนด้วยการปฏิบัติหรือเรียนจากประสบการณ์ที่แท้จริง ในสมัยนั้นจึงยังไม่
มีการเรียนทางภาคทฤษฎี

การศึกษาพยาบาลยังคงมีลักษณะดังกล่าวมาเรื่อย ๆ จนถึงสมัยสงคราม
ไครเมีย (Crimean War) การจัดการศึกษาพยาบาลจึงมีแนวโน้มมากขึ้น ประกอบกับ
เหตุการณ์ของบ้านเมือง ศาสนา การศึกษา เศรษฐกิจ และสิ่งอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อการ
ศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะ มีส ฟลอเรนซ์ ในคิง เกลด (ค.ศ. ๑๘๕๔) ได้เป็นผู้ริเริ่ม
ให้มีการศึกษาอบรมการพยาบาลอย่างได้มาตรฐาน เธอกล่าวว่า การเตรียมผู้ที่จะเป็น
พยาบาลนั้น จะต้องมีการระเบียบที่เข้มงวด เพื่อยกระดับพยาบาลให้เป็นวิชาชีพจริง ๆ
มิใช่เป็นคนงานตามโรงพยาบาล ทั้งนี้เพื่อจะได้จรรโลงวิชาชีพพยาบาลให้มีสืบต่อไป
หลักการพยาบาลที่ มีส ฟลอเรนซ์ ในคิง เกลด ได้กำหนดไว้มีดังนี้

๑. พยาบาลจะต้อง เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับศาสนาหรือมนุษยธรรม
๒. การพยาบาล เป็นศิลปะและวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นจึงต้องกำหนดอายุอยู่เสมอ
๓. โรงเรียนพยาบาลที่จัดว่าดีต้องประกอบด้วย
 - ก. พยาบาลควร ได้ฝึกงานในโรงพยาบาลที่มีระเบียบและวัตถุประสงค์
ที่ถูกต้อง
 - ข. พยาบาลควรมีที่พักที่เหมาะสม สำหรับบำเพ็ญชีวิตเพื่อศีลธรรมและ
ระเบียบวินัย
 - ค. ผู้อำนวยการโรงเรียนพยาบาลควรมีสิทธิในการปกครองอย่างเต็มที่
และควร เป็นพยาบาล
 - ง. การบริการพยาบาล (Nursing Service) และการศึกษา
พยาบาล (Nursing Education) ต้องแยกออกจากกันอย่าง
ชัดเจน

หลังจากนั้นประเทศอังกฤษก็เกิดการตื่นตัว เกี่ยวกับความสำคัญในด้านความรับ

คู่มือหญิงพิณพากย์ พิทยาเภท, ประวัติการพยาบาล (พระนคร: โรงพิมพ์
อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๓), หน้า ๘๐.

ฝึกหัดข้อสังคม สิ่งซึ่งเรียกว่าการเคลื่อนไหวของสตรี (Women movement) นั้นได้เริ่มขึ้นแล้ว มีส ในดิงเกล ได้คาดการณ์ล่วงหน้าถึงสิ่งเหล่านี้ โดยจัดให้มีการตั้งทุนในดิงเกล (The Nightingale Fund) ให้แก่การศึกษาพยาบาล ตลอดจนได้ตั้งโรงเรียนพยาบาลในดิงเกล (The Nightingale School of Nursing) ขึ้นที่โรงพยาบาลเซนต์ โทมัส (St. Thomas) ในกรุงลอนดอน เป็นโรงเรียนพยาบาลแผนใหม่ที่ได้มาตรฐานมากที่สุด ในสมัยนั้น

ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ได้เกิดสงครามโลกขึ้น ๒ ครั้ง ก่อให้เกิดความเสียหายทั่วโลก ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพอนามัยโดยเฉพาะทำให้เกิดโรคติดต่อ โรคจิต โรคประสาท และโรคเรื้อรังอื่น ๆ วงการแพทย์จึงได้ทำการศึกษาย่างกว้างขวาง เพื่อหาทางลดปัญหาความพิการและป้องกันโรคติดต่อดังกล่าว เป็นผลให้การศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องพัฒนา ตามความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคม พยาบาลจึงต้องศึกษาเรื่องโรคต่าง ๆ และวิธีการพยาบาลใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น จึงเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตร วิชาการศึกษาพยาบาล โดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการพยาบาลในโรคต่าง ๆ

ในตอนต้นศตวรรษที่ ๒๐ นี้ มลรัฐนิวยอร์กได้จัดตั้งมาตรฐานสำหรับโรงเรียนพยาบาลขึ้น มลรัฐอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมากยังไม่มียกกฎหมายบังคับเกี่ยวกับการจดทะเบียนประกอบโรคศิลป์ และยังไม่มียกคณะกรรมการสอบขึ้นทะเบียนประกอบโรคศิลป์ ในขณะนั้น โรงเรียนพยาบาลในมลรัฐต่าง ๆ จึงพากันมาขอจดทะเบียนประกอบโรคศิลป์ ทั้งนี้เพื่อแสดงว่า โรงเรียนนั้นได้จัดการศึกษาพยาบาลตามมาตรฐานที่คณะกรรมการแห่งชาติรับเอาไว้ (National Accreditation) พฤติกรรมเช่นนี้นับว่าเป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนพยาบาลต่าง ๆ ทั่วไปได้ชวนชวยปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนพยาบาลให้เข้ามาตรฐาน ซึ่งเป็นการยกระดับมาตรฐานพยาบาล

การก่อตั้งโรงเรียนพยาบาลในยุคแรกเริ่มมักมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล หลังจากเกิดสงคราม เช่น ในสหรัฐอเมริกา ได้มีโรงเรียนพยาบาลสามแห่งแรกคือ โรงเรียนพยาบาลเบลลิวัวในนครนิวยอร์ก (Bellevue Training School in New York) โรงเรียนพยาบาลคอนเนคติกัตในนิวเฮเวน (Connecticut Training School in New Haven) และโรงเรียนพยาบาลบอสตัน ในบอสตัน (Boston Training School) เกิดขึ้นหลังสงครามกลางเมือง (Civil War) ในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๗๓ การศึกษาพยาบาลได้เข้าไปสมทบ (Affiliate) กับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในปี ค.ศ. ๑๘๘๒ โดยเฟนวิก (Fenwick) นับเป็นการศึกษาพยาบาลระดับอุดมศึกษา หลักสูตรพยาบาลหลังสำเร็จ (Graduate Nurse) ได้เริ่มขึ้นในสถาบันฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย จุดมุ่งหมายในการเปิดหลักสูตรก็เพื่อ เตรียมพยาบาลสำหรับตำแหน่งผู้นำการบริหารพยาบาลในโรงพยาบาล (Superintendents in hospital) และเป็นการเตรียมอาจารย์พยาบาลที่จะเป็นผู้ทำหน้าที่สอนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

ในปี ค.ศ. ๑๘๘๘ ในสหรัฐอเมริกาได้มีเอกสารตีพิมพ์ให้ชื่อว่า "พยาบาลในอนาคต" (Nursing in the Future) หรือรู้จักกันในนามของ "รายงานบราวน์" (Brown report) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการปฏิบัติงานของพยาบาลซึ่งรับการฝึกจากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยได้เสนอว่า โรงเรียนพยาบาลในโรงพยาบาล (Hospital School) มุ่งเน้นที่การฝึกหัดให้ทำงาน (Apprenticeship Training) ต่างจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทของพยาบาลในระดับวิชาชีพโดยเฉพาะภาวะผู้นำนั้น เป็นสิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนระหว่างทั้ง ๒ กลุ่ม

จากรายงานบราวน์ในครั้งนั้นเป็นเสมือนสิ่งกระตุ้นที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

^๑ Lee C. Deighton, The Encyclopedia of Education Vol. 17 (New York: Macmillan Co. and the Free Press, 1971), pp. 1-4.

ก้านโครงสร้างการศึกษาของพยาบาล ได้มีโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกหลายโครงการ แม้แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (Congress) ก็ได้พิจารณาให้ผ่านมติ เรื่อง การฝึกอบรมวิชาชีพพยาบาลไว้ และได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้โดยเฉพาะสำหรับผู้ทำหน้าที่สอน นิเทศ และผู้บริหารการศึกษาพยาบาลในปี ๑๙๕๖ จึงเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการพัฒนาบุคลากรพยาบาลให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ยังมีรายงานอื่น ๆ ที่ชี้ให้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของการศึกษาที่จะมีผลต่อการปรับปรุงคุณภาพของการบริการพยาบาล เช่น ในปี ๑๙๖๓ คณะกรรมการที่ปรึกษาทางการพยาบาล (The Surgeon General's Consultant Group on Nursing) ได้เสนอว่า "การศึกษาจะทำให้พยาบาลมีความรับผิดชอบ และเกิดทักษะที่ดีในการให้การพยาบาลที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้ป่วย"^๑ หลังจากนั้นอีก ๒ ปี (ค.ศ. ๑๙๖๕) ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการทางการศึกษาพยาบาล ทำหน้าที่กำหนดหลักการด้านการศึกษาพยาบาล โดยได้เสนอหลักการเกี่ยวกับพยาบาลระดับวิชาชีพนั้นจะต้องสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้บทบาทและมาตรฐานทางด้านวิชาชีพการพยาบาลสูงขึ้น และได้รับการยอมรับทางสังคมมากยิ่งขึ้น

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ ได้มีการขยายบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในสหรัฐอเมริกา ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำการศึกษาด้านบทบาทของพยาบาลที่ได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางนี้ (The Secretary's Committee of Study Extended Roles for Nurse) ซึ่งมี โรเจอร์ โอ เอกเบิร์ก (Roger O. Egeberg) เป็นประธาน ผลการศึกษาในครั้งนั้นปรากฏว่า ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขยายบทบาทและความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพออกไป เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในระบบสุขภาพอนามัยของสหรัฐอเมริกา ให้เป็นไปตามความต้องการทางด้านบริการสุขภาพอนามัย

^๑ Deichton, *ibid.*, p. 3.

ของประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอแนะการขยายบทบาทและความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพคือ พยาบาลวิชาชีพจะต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ไพรมารีแคร์ (Primary care) แอคิว แคร์ (Acute care) และลองเทอมแคร์ (Long term care) อันจะเป็นผลให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

แนวโน้มของการศึกษาพยาบาลที่เน้นมากในปัจจุบันก็คือ ไพรมารี แคร์ (Primary care) ซึ่งเป็นการเตรียมพยาบาลที่จะให้การพยาบาลเบื้องต้นต่อประชาชนกำลังเป็นที่นิยมมากในด้านการศึกษาพยาบาลและการปฏิบัติพยาบาล รัฐบาลได้ให้ความสำคัญสนับสนุนในการจัดบริการทางด้านนี้อย่างจริงจัง เลนิงเจอร์ (Leininger) ได้ให้คำจำกัดความของไพรมารี แคร์ ว่า หมายถึงการให้บริการสุขภาพอนามัยแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความเจ็บป่วย (ก่อนที่จะมีอาการรุนแรงปรากฏชัด) เพื่อที่จะป้องกันความเจ็บป่วยที่รุนแรง หรือรักษาสถานะสุขภาพอนามัยของบุคคลในสถานจิตวิทยา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการรวมทั้งการป้องกันการเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้นได้^๒

^๑ นพรัตน์ ผลิตพิบูลย์, รายงานการสัมมนา เรื่องการศึกษาและการปฏิบัติพยาบาลแห่งประเทศไทย ณ สว่างคินิวาส, (พฤศจิกายน, ๒๕๒๐), อีศำเนา.

^๒ นพรัตน์ ผลิตพิบูลย์, "New Horizons for Nurse" รายงานการประชุมสภาพพยาบาลระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๒ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น (คณะกรรมาธิการ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๑๘.

เมื่อบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในสหรัฐอเมริกาได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง การศึกษาวิชาชีพพยาบาลจึงได้เปลี่ยนแปลงไป นักศึกษาจะต้องได้รับการแนะแนวทาง ให้ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในชุมชน ว่าเขามีความเป็นมาอย่างไร ตามลักษณะค่านิยมและวัฒนธรรมในสังคม จะต้องมีความเข้าใจในค่านิยม ศีลวิทยา ตลอดจนเรื่องสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพอนามัยและการพยาบาล นักศึกษาพยาบาลจึงได้มีโอกาสพบเห็นและเข้าใจในวัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคม ในค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยและความเจ็บป่วยทำให้เขามีโอกาสได้ศึกษาวิธีการป้องกันโรค หรือความเจ็บป่วยต่าง ๆ ตลอดจนความพิการที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นจึงพบว่าในโรงเรียนพยาบาลหลายแห่งได้ใช้วิธีการปรับตัว (Adaptation Framework) ในการแนะแนวทางทั้ง นักศึกษาและคณาจารย์ในหลักสูตรการสอนวิชาพยาบาล ตลอดจนให้การดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของบุคคล และของกลุ่มบุคคลในสังคมดังกล่าวโดยทั่วถึง

เนื่องจากความสำคัญของวิชามานุษยวิทยา (Anthropology) มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ เลนิงเจอร์ (Leininger) ได้กล่าวถึงวิชา ทรานส์ คัลเจอร์ล เนิร์สซิง (Transcultural nursing) ว่าเป็นวิชาสาขาใหม่ซึ่งเริ่มต้นในราว ค.ศ. ๑๙๕๐ เป็นต้นมา เป็นวิชาที่ศึกษาค่านิยม ศึกษาค้นคว้าถึงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของมนุษย์ วิชากลุ่มย่อยนี้จะทำให้พยาบาลเข้าใจในวัฒนธรรมในด้านการพยาบาลและสุขภาพอนามัยของมนุษย์ที่แตกต่างกันทั่วโลก ซึ่งทำให้พยาบาลเริ่มมองเห็นว่า อิทธิพลทางวัฒนธรรมมีผลต่อสุขภาพอนามัยจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในเรื่อง ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนการปฏิบัติพยาบาล เพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ ปลอดภัย และเป็นที่ยอมรับใจด้วย อันเป็นผลให้หลักสูตรวิชาการพยาบาลมีการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องเนื้อหาวิชาการเพิ่มขึ้น

การศึกษาพยาบาลโดยทั่วไปในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ได้มีการพัฒนาให้มีมาตรฐานการพยาบาลวิชาชีพสูงขึ้น มีบทบาทเพิ่มขึ้นและขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ดังนั้นความรับผิดชอบก็จำเป็นต้องมีมากขึ้น พยาบาลวิชาชีพทุกคนจึงจำเป็นต้องเป็นผู้มี

ความรับผิดชอบสูง (accountability) เกี่ยวกับบริการพยาบาลที่ตนเป็นผู้กระทำ หรือเป็นผู้ให้บริการ ตลอดจนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ทั้งโดยส่วนตัว และส่วนรวม

ประวัติแนวคิดและการจัดการศึกษาในประเทศไทย

เดิมทีเดียวนั้นโรงเรียนพยาบาลในประเทศไทยส่วนใหญ่ มีสถานภาพเป็นหน่วยงานหนึ่งของโรงพยาบาล หรือเป็นภาควิชาหนึ่งของคณะแพทยศาสตร์ (โดยเฉพาะโรงเรียนพยาบาลที่อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัย) ที่เป็นดังนั้นก็เพราะว่าการศึกษาพยาบาลในภาคปฏิบัติที่มีความจำเป็นต่ออาศัยโรงพยาบาล เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน ประกอบกับแนวคิดที่ว่าต้องการกำลังงานจากนักเรียนพยาบาลมาให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยในโรงพยาบาล ดังนั้นความเป็นอิสระในการดำเนินงานของโรงเรียนพยาบาลในอดีตจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงพยาบาล และการจัดองค์การของหน่วยงานนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาพยาบาลในประเทศไทยได้มีการเริ่มต้นมาตามแนวความคิดดังกล่าว อันเป็นผลให้การศึกษานี้ในระยะต้นที่ใช้เวลาถึง ๓๐ ปี (พ.ศ. ๒๔๓๔ - ๒๔๖๔) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร เช่น อารยประเทศอื่น ๆ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในระหว่าง ๗ - ๘ ปีที่ผ่านมา ประกอบกับที่พยาบาลไปทำงานต่างประเทศกันมาก ทำให้เกิดการขาดแคลนพยาบาลในประเทศมีมากยิ่งขึ้น และผู้นำพยาบาลในสถาบันต่าง ๆ ก็ได้พยายามหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในสถานภาพของโรงเรียนพยาบาลจากองค์การที่ไม่เป็นอิสระ

(Dependent Organization) ไปสู่องค์การที่เป็นอิสระ (Independent Organization) เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ เช่น สังคมศาสตร์ เทคโนโลยีการแพทย์ แต่ภาพพจน์เก่า ๆ ที่เห็นพยาบาลในภาวะผู้ตามหรือผู้ช่วยแพทย์ ทำให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องถูกยับยั้งหลายครั้งหลายครา ในที่สุดความหวังนั้นก็ประสบความสำเร็จ เมื่อคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดแผนกวิชาพยาบาลศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๐

ประกอบกับมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้เปิดขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ที่จังหวัดขอนแก่น คณะพยาบาลศาสตร์ จึงได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นเป็นคณะที่ ๒ ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นับเป็น คณะพยาบาลศาสตร์แห่งแรกในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โรงเรียนพยาบาล ฉุกเฉินการแพทย์และอนามัยศิริราชและโรงเรียนพยาบาลฉุกเฉินการแพทย์และอนามัยโรงพยาบาลเชียงใหม่ ซึ่งเป็นภาควิชาหนึ่งของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามลำดับ ก็ได้รับอนุมัติให้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นคณะพยาบาลศาสตร์ได้ เป็นแห่งที่สองและแห่ง ที่สาม

การเปลี่ยนแปลงสถานภาพดังกล่าว ทำให้วิชาชีพพยาบาลมีฐานะเท่าเทียมกับ วิชาชีพอื่น ๆ ในระดับอุดมศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีทั้งผลดีและอาจจะมีผลเสีย เกิดขึ้นต่อการศึกษาได้ ถ้าหากผู้บริหารฝ่ายบริการพยาบาล และฝ่ายการศึกษาพยาบาลขาดความเข้าใจถึงจุดหมายปลายทางของการพยาบาลร่วมกัน การศึกษาพยาบาลในประเทศไทยมีพัฒนาการภายหลังประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงนับว่าเป็น โอกาสอันดียิ่งที่เราได้มีเวลาพอสมควรในการศึกษาปัญหาของประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะ การพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา

การส่งออกของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในการสัมมนาปัญหาทางค่าน ุชาธารณสุข เกี่ยวกับช่องว่างระหว่างการผลิตและการใช้บุคลากรพยาบาล ทำให้ผู้ผลิต พยายามศึกษาหาความต้องการของผู้ใช้เป็นหลักในการจัดและดำเนินการศึกษา เพื่อให้ การผลิตบุคลากรพยาบาลได้ตรงตามความต้องการของสถาบันและสังคม มีการวางแผน ร่วมกันตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ทำให้เห็นแนวโน้มการศึกษา พยาบาลในอนาคตดังนี้

วิเชียร ทวีลาภ, รายงานการสัมมนาเรื่องการศึกษาและการปฏิบัติพยาบาล แห่งประเทศไทย ณ สว่างคนิवास, (พฤศจิกายน, ๒๕๑๐), อัครสำเนา.

๑. ความต้องการในการขยายบทบาทของพยาบาล ด้านการตรวจรักษาในชุมชนชนบทที่ขาดแคลนแพทย์ และแผนกฯ ขยายบริการสาธารณสุขไปสู่ประชาชนในชนบทก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาโดยการเพิ่มวิชา ไพรมารี เฮลท์แคร์ (Primary health care) และรวมวิชาคุณครรภไว้ในหลักสูตรเดียวกัน ดังนั้นหลักสูตรพยาบาลพื้นฐานจำต้องใช้เวลาดูศึกษารวมทั้งสิ้น ๔ ปี เพื่อให้จะให้พยาบาลมีความรู้ ความสามารถที่สนองความต้องการทางด้านสาธารณสุขอย่าง เอนกประสงค์ หลักสูตรนี้จึงขยายเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตร เทียบเท่าปริญญาตรี แนวโน้มนี้จะช่วยทำให้การศึกษาพยาบาลมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) มากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้ความแตกต่างระหว่างการศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัย และนอกมหาวิทยาลัย หดหายไปเมื่อระดับความรู้ เท่ากันและระดับเงินเดือนขึ้นกันเท่ากัน

๒. ผู้บริหารจะมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing education) ในวิชาชีพพยาบาลมากยิ่งขึ้นโดยมีการจัดโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องไว้ดังนี้

ก. จัดหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง เพื่ออบรมพยาบาลให้เป็นผู้ชำนาญการ เฉพาะด้านให้แก่สถานพยาบาลต่าง ๆ จะช่วยทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพของการบริการพยาบาล ที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

ข. จัดหลักสูตรปริญญาตรี สมทบ เพื่อรับพยาบาลที่มีคุณวุฒิปริญญา หรือประกาศนียบัตร เทียบเท่า เข้าศึกษาต่อชั้นปริญญาตรี ซึ่งปัจจุบันได้จัดขึ้นแล้ว ๕ แห่ง และคงจะมีขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้นี้ หลักสูตรนี้นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติวิชาชีพแล้ว ยังเป็นแรงจูงใจอันสำคัญที่ทำให้พยาบาลค่าเงินอาชีพพยาบาล ต่อไปด้วยความพอใจมากยิ่งขึ้น

ค. มีโปรแกรมการศึกษาต่อถึงขั้นปริญญาโททางการพยาบาล (Master program) มากขึ้น เพื่อสร้างผู้นำการพยาบาลทางคลินิก ทางการสอน และการบริหาร ซึ่งจะช่วยปรับปรุงทั้งคุณวุฒิ และคุณภาพของบุคลากร ทั้งฝ่ายการศึกษา และฝ่ายบริการให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

๓. จักระบบการศึกษาสายพยาบาลศาสตร์เป็นแบบบันไดอาชีพ (Career Ladder) เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรพยาบาลได้ศึกษาต่อไปได้เรื่อย ๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

๔. จักระบบการศึกษาในระดับต่อเนื่องถึงขั้นปริญญาตรี เป็นระบบเปิด (Open System) ในทำนองเดียวกันกับ "The External Degree in Nursing, The Promise Fulfilled" ของ แครี่ บี เลนเบิร์ก (Carrie B. Lenburg) เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรพยาบาลในต่างจังหวัด ได้มีโอกาสศึกษาต่อได้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะหลักสูตรในระบบนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้โดยมีต้องลาราชการติดต่อกัน เป็นเวลายาวนาน เป็นระบบการศึกษาผู้ใหญ่ที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Guideline) และข้อบังคับที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ถ้าเป็นไปได้ระบบการศึกษานี้จะช่วยประหยัดเงินงบประมาณที่ต้องสูญเสียไปเพราะ การอนุญาตให้ลาศึกษาต่อของพยาบาลได้ปีละไม่น้อย นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้หลักวิชาในการปรับปรุง พัฒนางานของตนเอง เพื่อเป็นการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม และปรับปรุงความรู้ไปในตัวอีกด้วย

การวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับความต้งการศึกษาคือ ระดับปริญญาตรีสาขาพยาบาล ของพยาบาลประจำการและนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ได้ทำการวิจัยในเขตกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดภาคอื่น ๆ ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงใต้มีผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นส่วนน้อย ผู้วิจัยจึงได้นำรายงานการวิจัยที่คล้ายคลึง และมีส่วนเกี่ยวข้องกับมาศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางและตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ

^๑ Carrie B. Lenburg, "The External Degree in Nursing, The Promise Fulfilled" American Journal of Nursing, 24(July, 1976), pp. 422-429.

พ.ศ. ๒๕๐๐ บุญถึง แนนหนา^๑ ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเลือกอาชีพกับโอกาสทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๒ บางกลุ่มในจังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่านักเรียนหญิงทั้งหมดสนใจวิชาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะ วิชาชีพพยาบาลและครู มีมากกว่าวิชาชีพอื่น ๆ มีนักเรียนส่วนน้อยที่เลือกเรียนแพทย์และวิศวกรรม

พ.ศ. ๒๕๐๕ ทศนิยม สุขทวี^๒ ได้สำรวจเกี่ยวกับทัศนคติและความสนใจของนิสิตนักศึกษาที่มีต่ออาชีพ จากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษาแพทย์บางส่วนรวม ๑,๑๘๕ คน ผลปรากฏว่า ลักษณะงานอาชีพที่นิสิตนักศึกษาสนใจนั้นได้แก่ อาชีพที่มีความมั่นคง ปลอดภัย อิสระ มีเกียรติและเปิดโอกาสให้ใช้ความสามารถพิเศษได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนต้องเป็นอาชีพที่ต้องได้รับการยอมรับและยกย่องทางสังคมและไม่ผิดกฎหมาย

พ.ศ. ๒๕๐๘ จันทิมา บุญวานิช^๓ ได้สำรวจ "ความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อโรงเรียนอาชีวศึกษา" ผลปรากฏว่าผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มากกว่าที่จะให้เรียนอาชีวศึกษา คือร้อยละ ๓๔ และ ๑๓ ตามลำดับ นักเรียนที่ตัดสินใจเลือกเรียนโดยปรึกษาบิดามารดา

Boonthung Nannar, "Occupational Choices Compared with Occupational Opportunity of Selected Students form Cholburi" (Master Thesis, Indiana, 1957).

^๒ทศนิยม สุขทวี, "ทัศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อวิชาชีพ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๕).

^๓จันทิมา บุญวานิช, "สำรวจความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อโรงเรียนอาชีวศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๕).

มีจำนวนร้อยละ ๖๑ และที่ตอบว่าสนใจเองมีร้อยละ ๒๗ โดยส่วนรวมมักจะเลือกสาขาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ปกครอง

พ.ศ. ๒๕๑๐ วิจิตร ศรีสุพรรณ^๑ ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพพยาบาล ของนักเรียนพยาบาลและนักศึกษาแผนกครุกรรมและอนามัย คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล โดยใช้แบบสอบถามสุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนพยาบาลปีที่ ๑, ๒, ๓ และนักศึกษาแผนกครุกรรม^๑ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๔ คน โดยวิธี Systemic Random Sampling นักศึกษาปีละ ๕๐% ได้ตัวแทนประชากร ๑๘๘ คน ผลการสำรวจสรุปได้ว่า นักศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ มีความเห็นว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อสังคมและตนเอง ส่วนนักศึกษาแผนกครุกรรม^๑ มีความเห็นว่าอาชีพพยาบาลเป็นงานหนักทั้งกายและใจ ต้องเสียสละ อคทน เป็นส่วนใหญ่ แขนงวิชาที่นักศึกษาต้องการศึกษาค่อนข้างมากที่สุด ได้แก่ พยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ รองลงมาได้แก่แขนงวิชาครูศาสตร์บัณฑิต คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๐ กาญจนา กิจกาญจน์ และศศิธร เอี่ยมบำรุง^๒ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ "ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลและปัญหาระหว่างการเรียนของนักเรียน

^๑วิจิตร ศรีสุพรรณ, "การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โรงเรียนพยาบาลแผนกครุกรรมและอนามัย คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล ปี ๒๕๑๐" (วิทยานิพนธ์ครูศาสตร์บัณฑิต คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐).

^๒กาญจนา กิจกาญจน์ และศศิธร เอี่ยมบำรุง, "ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลและปัญหาระหว่างการเรียนของนักเรียนพยาบาลปีที่ ๑ และปีที่ ๔" (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๑๐).

พยาบาลปีที่ ๑ และปีที่ ๔" ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนพยาบาลรวม ๔ ชั้น คือ นักเรียนพยาบาลปีที่ ๑ โรงพยาบาลหญิง ซึ่งได้เรียนมา ๑ เดือน, นักเรียนพยาบาลปีที่ ๑ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งได้เรียนมา ๗ เดือน และนักเรียนพยาบาลปีที่ ๔ ของโรงพยาบาลหญิงและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ทำการวิจัยโดยวิธีออกแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าเมื่อแรกเข้าเรียนพยาบาล นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและพบปัญหาน้อย เมื่อเรียนและฝึกปฏิบัติงานได้ ๗ เดือน ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพมีเปอร์เซ็นต์ต่ำลง และพบปัญหามากขึ้นจนถึงชั้นปีที่ ๔ พบว่านักเรียนพยาบาลไม่ชอบวิชาชีพพยาบาลและพบปัญหาเพิ่มขึ้น ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาทางค่านิยมชีวิต ซึ่งเพิ่มพูนขึ้นทุกปีจนกลายเป็นความเบื่อหน่าย

พ.ศ. ๒๕๑๑ ละม่อม ศรีจันทร์พันธุ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ระดับกอง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาตัวอย่างประชากรจากโรงพยาบาล ๔ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑๔๐ คน ใช้แบบสอบถาม ๒ แบบ แบบที่หนึ่งสัมภาษณ์ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพยาบาล แบบที่สองส่งแบบสอบถามไปยังพยาบาลที่ทำงานในโรงพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า งานพยาบาลเป็นงานหนัก ต้องรับผิดชอบหลายด้าน แต่ไม่มีอำนาจอย่างจริงจัง เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ ความก้าวหน้าช้า จำนวนตำแหน่งที่จะก้าวหน้ามีจำกัด โอกาสศึกษาต่อถึงแม้จะมีอยู่บ้าง แต่ไม่สอดคล้องกับตำแหน่งที่บรรจุได้ การบังคับบัญชาไม่ถูกต้องตามหลักการบริหารสภาพแวดล้อมของที่ทำงานและที่พักส่วนใหญ่มีลักษณะแออัด เงินเดือนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับ การเสียดสและ การเสี่ยงภัยต่อโรคติดต่อ สิทธิพิเศษในการรักษาพยาบาลตนเองและครอบครัว อยู่ในลักษณะดีพอสมควร ส่วนการช่วยเหลือทางค่านิยมชีวิตจ้กให้เพียงพอ

ละม่อม ศรีจันทร์พันธุ์, "สภาพการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ระดับกอง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๑).

ในบางโรงพยาบาลซึ่งเป็นส่วนน้อย การบริการเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของพยาบาลยังอยู่ในลักษณะไม่ดีพอ

พ.ศ. ๒๕๑๑ ลัดดา สุวรรณรัตน์^๑ ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนประเภทช่างอุตสาหกรรม จำนวน ๒๐๘ คน โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่านักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนการช่างอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เนื่องมาจาก แรงจูงใจในค่าจ้างงานเกียรติยศ ชื่อเสียง และความก้าวหน้า ประสบการณ์ ความสนใจ ความยอมรับยกย่องในสังคม และการเงินตามลำดับ

พ.ศ. ๒๕๑๑ รัตนาภรณ์ รัตนโกมล^๒ ได้ทำการเปรียบเทียบความสนใจต่อวิชาชีพพยาบาลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ โดยใช้หลักการตอบตามอัตราส่วนให้ค่าประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จากโรงเรียนสตรีประเภทโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ประเภทโรงเรียนละ ๒ แห่ง ใช้นักเรียนจำนวน ๒๔๐ คน ผลวิจัยปรากฏว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ทั้งสองแผนกมีความรู้เรื่องการศึกษาพยาบาลพอ ๆ กัน นักเรียนส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของการศึกษาพยาบาล นักเรียนทั้งสองระดับแสดงความสนใจและ

^๑ลัดดา สุวรรณรัตน์, "แรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพและความมั่นใจที่จะออกไปประกอบอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนประเภทการช่างอุตสาหกรรม" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา, ประสานมิตร, ๒๕๑๑).

^๒รัตนาภรณ์ รัตนโกมล, "การเปรียบเทียบความสนใจต่อวิชาชีพพยาบาลของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา ๒๕๑๑" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑).

ชอบวิชาชีพพยาบาลปานกลาง นักเรียนทั้งหมดชอบเครื่องแบบพยาบาลและการให้การพยาบาลมากที่สุด และเห็นด้วยมากที่สุดว่าพยาบาลเป็นวิชาชีพที่น่ายกย่อง แต่นักเรียนทั้งสองระดับสนใจที่จะเลือกศึกษาต่อในวิชาชีพพยาบาลน้อย

พ.ศ. ๒๕๑๑ วรณะ สุชะเนตร จงกมล มหาวัจนี และประหยัค วงทิวรา^๑ ได้ร่วมกันทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสนใจของนักศึกษาพยาบาลที่จะศึกษาต่อภายหลังสำเร็จวิชาพยาบาลชั้นพื้นฐาน" ทำการวิจัยโดยวิธีออกแบบสอบถาม ใช้ประชากรทั้งสิ้น ๒๔๑ คน ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ชอบการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ เพราะการฝึกงานทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีผู้เลือกศึกษาต่อในสาขาพยาบาลสาธารณสุขทั้งระดับปริญญาและอนุปริญญามากที่สุด อันดับรองลงมาคือ ศึกษาต่อต่างประเทศและต้องการศึกษาต่อ ครุศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๑ ประนอม เล็กสกุลกิลิก^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสนใจและความต้องการเรียนต่อของนักเรียนพยาบาลปีที่ ๔ โรงพยาบาลหญิง และโรงพยาบาลศิริราช" ประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนพยาบาลปีที่ ๔ โรงเรียนพยาบาลโรงพยาบาลหญิงระดับประกาศนียบัตร และโรงเรียนพยาบาลโรงพยาบาลศิริราช ระดับอนุปริญญาและประกาศนียบัตร รวมทั้งสิ้น ๑๘๕ คน กรอกแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำขึ้นเป็นแบบเลือกตอบและชนิกคำถามเปิด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนพยาบาลทั้งหมดมองเห็นความสำคัญ

^๑วรณะ สุชะเนตร, จงกมล มหาวัจนี และประหยัค วงทิวรา, "ความสนใจของนักศึกษาพยาบาลที่จะศึกษาต่อภายหลังสำเร็จวิชาพยาบาลชั้นพื้นฐานแล้ว." (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๑๑).

^๒ประนอม เล็กสกุลกิลิก, "ความสนใจและความต้องการเรียนต่อของนักเรียนพยาบาลปีที่ ๔ โรงพยาบาลหญิง และโรงพยาบาลศิริราช" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑).

ของการเพิ่มวุฒิทางการพยาบาล นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในประเทศเป็นอันดับแรก มีความต้องการทำงานในโรงพยาบาลต่อเป็นอันดับที่สอง และมีความต้องการศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นอันดับที่สาม นักเรียนพยาบาลทั้งสามระดับให้ความเห็นว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพค่อนข้างหนัก ต้องเสียสละ อดทน เวลาการทำงานอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิตครอบครัว นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่เลี้ยงต่ออันตราย

พ.ศ. ๒๕๑๑ สว่าง ทองรัตน์^๑ ได้สำรวจความต้องการในการศึกษาต่อหลังจากจบวิชาพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยแล้วของนักเรียนพยาบาลมีสุกท้ายในจังหวัดพระนครธนบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนพยาบาลมีสุกท้ายของโรงพยาบาล ๗ แห่ง ในจังหวัดพระนคร ธนบุรี รวมทั้งสิ้น ๔๓๖ คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจ ผลการสำรวจมีดังนี้ นักเรียนพยาบาลส่วนใหญ่รู้สึกชอบวิชาชีพพยาบาลและเข้ามาเรียนด้วยความตั้งใจจริง ร่องลงไปมีความรู้ลึกเฉย ๆ และเบื่อหน่ายเป็นบางครั้งมีจำนวนเท่ากัน นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อและต้องการศึกษาต่อในคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจำนวนเท่า ๆ กัน มีนักเรียนพยาบาลจำนวนน้อยที่ต้องการไปศึกษาต่อต่างประเทศถ้ามีโอกาส โดยการสมัครไปประกอบอาชีพชั่วคราวแล้วหาเวลาหาความรู้เพิ่มเติม

^๑สว่าง ทองรัตน์, "สำรวจความต้องการในการศึกษาต่อหลังจากจบวิชาพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยแล้วของนักเรียนพยาบาลมีสุกท้ายในจังหวัดพระนครธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑).

พ.ศ. ๒๕๑๒ พิมพา คำนวน^๑ ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นและความสนใจในวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย ศิริราชพยาบาล ประชากรใช้นักศึกษาพยาบาลปีที่ ๑, ๒, ๓ และนักศึกษาผดุงครรภ์ รวม ๑๒๐ คน ผลการสำรวจปรากฏว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้สึกชอบพยาบาลมากขึ้นเมื่อได้เรียนแล้ว และมีความคิดเห็นว่าพยาบาล เป็นงานที่หนักและต้องอดทน เสียสละ นักศึกษาทั้งหมดมีความต้องการศึกษาต่อในชั้นสูง และเห็นควายถ้าจะมีการจัดตั้งการศึกษาพยาบาล เป็นมหาวิทยาลัย และปรับระดับการศึกษาให้เป็นระดับอนุปริญญาและระดับปริญญา

พ.ศ. ๒๕๑๒ ฟาริกา อับราฮิม^๒ ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้คือ นักเรียนพยาบาลปีที่ ๓ รุ่นที่ ๑ ของโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยโรงพยาบาลศิริราช จำนวน ๗๗ คน ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกรักงานและพากพุ่มใจในงานที่ทำ และต้องการศึกษาต่อมากขึ้นหลังจากฝึกปฏิบัติงานแล้ว

^๑พิมพา คำนวน, "สำรวจความคิดเห็นและความสนใจในวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย ศิริราชพยาบาล" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒).

^๒ฟาริกา อับราฮิม, "การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒).

พ.ศ. ๒๕๑๒ คณะกรรมการโครงการแก้ปัญหาค่าครองชีพและ
 คณะกรรมการดำเนินงานได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการขาดแคลนพยาบาล และ
 การวิจัยพบว่า ปริมาณการผลิตพยาบาลมีระดับต่ำกว่าความต้องการมาก ประกอบกับ
 เปรียบเทียบการลาออกจางานของพยาบาลในบางปีถึงร้อยละ ๘.๒๓ (โดยมิได้คิดรวม
 พยาบาลที่ถึงแก่กรรมและออกจากราชการ เพราะครบเกษียณอายุ) เป็นสาเหตุโดยตรง
 ที่ทำให้เกิดการขาดแคลนพยาบาล ประกอบกับสาเหตุที่พยาบาลไม่มีความพึงพอใจในงาน
 เนื่องจากการขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานไม่ตรงกับความรู้
 ความสามารถในด้านวิชาชีพที่เรียนมาโดยตรง ขาดความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
 โอกาสศึกษาต่อยอด อัตราเงินเดือนที่ต่ำกว่า ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการในด้าน
 ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ปรากฏว่าพยาบาลส่วนใหญ่ต้องการความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
 เห็นได้จากมีพยาบาลต้องการศึกษาเพิ่มเติม และดูงานในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก
 พยาบาลมีความประสงค์ที่จะศึกษาเพิ่มเติมในวิชาสุคนธ์เวชศาสตร์ รองลงมาคือ
 สาขารณสุขศาสตร์ และโสตศอนาสิกวิทยา ตามลำดับ วิชาที่อยู่ในความต้องการน้อยที่สุด
 คือวิชามารดาและทารกส่งเคราะห์ มีความต้องการที่จะได้รับการฝึกอบรมทางด้านวิชาการ

พ.ศ. ๒๕๑๒ จริญญาตรี รุ่งสุวรรณ^๒ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง "เหตุที่
 พยาบาลไทยละทิ้งประเทศไปทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกา" โดยวิธีสังเกตแบบสอบถาม

^๑ คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาค่าครองชีพและ ปัญหาการขาดแคลน
 พยาบาล (พระนคร : สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๑๒).

^๒ Charoonsri Roongsawan, "Reasons Thai Nurses Leave Thailand
 to Work in The United States" (Unpublished Master's Investigative
 Study, Boston: School of Nursing, Boston University, 1969).

ไปยังพยาบาลไทยจำนวน ๗๐ คน ที่ทำงานอยู่ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในส่วนกลางของสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ความไม่พอใจในงานเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พยาบาลไปทำงานในต่างประเทศ โดยผู้ตอบให้เหตุผลพอสรุปได้ดังนี้ ระบบการปฏิบัติงานไม่เปิดโอกาสให้ผู้น้อยได้แสดงความคิดเห็น ไม่ได้รับการยกย่องทางความสามารถของวิชาชีพและสมรรถภาพของพยาบาลแต่ละคน ลักษณะงานไม่อิสระ สถานการณ์ของการปฏิบัติงานทำให้ต้องพึ่งผู้อื่น หมกโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นและการสร้างสรรค์ตลอดจนขาดโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งทางด้านการศึกษาต่อและการฝึกอบรมทางด้านวิชาการ

พ.ศ. ๒๕๑๓ สุปราณี เสนากิสัย^๑ ได้ทำวิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง "เหตุที่ทำให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจในสภาวะการทำงานของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในประเทศไทย" ซึ่งปรากฏผลการขาดโอกาสที่จะศึกษาต่อในประเทศไทยอยู่ในอันดับสองของเหตุที่ทำให้เกิดความไม่พอใจในสภาวะการทำงาน แสดงว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อและเพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้น

พ.ศ. ๒๕๑๓ รัตนา เทพกลไชย^๒ ได้วิจัยเกี่ยวกับ "ความต้องการศึกษา

^๑สุปราณี เสนากิสัย, "เหตุที่ทำให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจในสภาวะการทำงานของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในประเทศไทย," วารสารการพยาบาล, ๒๒(ตุลาคม, ๒๕๑๖), หน้า ๒๖๕ - ๒๖๘.

^๒รัตนา เทพกลไชย, "การสำรวจความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดปราจีนบุรี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓).

คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดปราจีนบุรี" ผลปรากฏว่านักเรียนหญิงต้องการสมัครสอบเพื่อศึกษาต่อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๘ ของนักเรียนชายหญิงทั้งหมด และที่ต้องการทำงานคิดเป็นร้อยละ ๘.๘๓ สาขาที่เลือกศึกษามีความสอดคล้องกับอาชีพของผู้ปกครอง

พ.ศ. ๒๕๑๓ สุพันธ์ สมรรถกิจขจร^๑ ได้ทำการสำรวจความต้องการการศึกษาคือของนักศึกษาโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลกับโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย เซเวนเคย์ แอคเวนตีส์ ประชากรที่ใช้เลือกจากนักศึกษาปีสุดท้ายของทั้งสองโรงเรียน จำนวน ๑๐๐ คน สํารวจโดยการใช้อย่างแบบสอบถาม ผลการสำรวจปรากฏว่านักศึกษาทั้งสองโรงเรียนมีความคิดตรงกันเป็นส่วนมากกว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความเสียสละ อดทน และตั้งใจอย่างแท้จริง นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในประเทศ และต่างประเทศ หลังจากจบการศึกษาแล้ว แขนงวิชาที่ต้องการศึกษาคือมากที่สุดคือ ศึกษาศาสตร์พยาบาล รองลงมาคือพยาบาลสาธารณสุขและต้องการศึกษาต่อต่างประเทศ โดยไปทำงานและหาโอกาสศึกษาเพิ่มเติมความรู้

พ.ศ. ๒๕๑๔ ทองนัตรี วิชโรทยาน^๒ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง

สุพันธ์ สมรรถกิจขจร, "ความต้องการการศึกษาคือของนักศึกษาโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย เซเวนเคย์แอคเวนตีส์" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓).

^๒ทองนัตรี วิชโรทยาน, "สาเหตุที่นิสิตพยาบาลเข้าศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

"สาเหตุที่นิสิตพยาบาล เข้าศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์" ทำการวิจัยโดยใช้วิธีออกแบบ สอบถามแบบเลือกตอบ และคำถาม เปิดสำรวจประชากรที่เป็นนิสิตสาขาพยาบาลศึกษา ทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น ๖๕ คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สาเหตุที่นิสิตพยาบาล เข้าศึกษาต่อ ในคณะครุศาสตร์ คือ ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม ต้องการ เลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น ต้องการความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ต้องการ ได้รับปริญญาตรี เพื่อศึกษาต่อในระดับสูง และต้องการมีวุฒิครูพยาบาล ตลอดจนมีความต้องการที่จะเพิ่มเติมความรู้ และทักษะ ทางด้านวิชาการ

พ.ศ. ๒๕๑๔ ขวัญใจ เณิมจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สาเหตุที่ นักเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เลือกเรียนวิชาพยาบาล" ตัวอย่างประชากร เป็น นักศึกษาพยาบาลปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ โรงเรียนพยาบาล ๕ แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานครบุรี ที่รับนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เลือกประชากรโดยวิธีสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกำหนดตัวอย่างประชากร ๒๕๐ คน ทำการวิจัยด้วย วิธีการใช้แบบสอบถาม สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เลือกวิชาชีพ พยาบาลเนื่องจากมีใจรักและเพราะ เห็นว่าเป็นอาชีพที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์และ ใฝ่บุญกุศล เป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อครอบครัว และเป็นอาชีพที่เหมาะสมสำหรับลูกผู้หญิง นักศึกษาส่วนใหญ่คิดจะทำงานในโรงพยาบาลที่ได้ศึกษามาเมื่อจบการศึกษาแล้ว รองลงมา คือต้องการ ศึกษาต่อคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศึกษาต่อต่างประเทศ ตามลำดับ ศึกษาต่อในประเทศไทยอยู่ในอันดับ ๒ ของเหตุที่ทำให้เกิดความไม่พอใจใน สถานะการทำงานแสดงว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีความต้องการ ศึกษาต่อให้สูงขึ้น

ขวัญใจ เณิมจันทร์, "สาเหตุที่นักเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เลือกเรียน วิชาชีพพยาบาล" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

พ.ศ. ๒๕๑๔ ประคอง อินทรสมบัติ^๑ ได้สำรวจความคิดเห็นของพยาบาล
 ต่อการไปประกอบอาชีพต่างประเทศ ผู้สำรวจเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลทุกภาค
 ภาคละ ๑ โรงพยาบาล ยกเว้นภาคกลางใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาล ๒ แห่ง รวม
 จำนวนตัวอย่างประชากร ๒๓๐ คน แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจเป็นแบบเลือกตอบ
 และแบบเติมข้อความ ผลปรากฏว่า ความต้องการเพิ่มพูนความรู้และต้องการศึกษาต่อ
 เพิ่มเติมนำความรู้มาปรับปรุงวิชาชีพพยาบาล เป็นสาเหตุอันดับสองที่ทำให้พยาบาลต้องการ
 ไปประกอบอาชีพต่างประเทศ และสิ่งที่พยาบาลต้องการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ได้แก่
 ต้องการเพิ่มเงินเดือนให้สูงขึ้น

พ.ศ. ๒๕๑๕ สมศรี ณ ระนอง^๒ ได้ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ✓
 เรื่อง "ความคิดเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับวิชาชีพ ศึกษาเฉพาะพยาบาลในโรงพยาบาล
 ที่มีโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์ ในนครหลวงกรุงเทพ ธนบุรี" ทำการวิจัยโดยใช้แบบ
 สอบถาม ผลการวิจัยปรากฏว่า พยาบาลส่วนใหญ่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพ
 พยาบาล พยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดหน่วยงานของรัฐสนับสนุนให้ญาติพี่น้อง เรียน
 พยาบาลเป็นจำนวนร้อยละ ๓๖.๐๘ แต่พยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนสนับสนุนให้ญาติพี่น้อง
 เรียนพยาบาลเป็นจำนวนร้อยละ ๕๘.๓๓ ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน

^๑ประคอง อินทรสมบัติ, "ความคิดเห็นของพยาบาลต่อการไปประกอบอาชีพ
 ต่างประเทศ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 ๒๕๑๔).

^๒สมศรี ณ ระนอง, "ความคิดเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับวิชาชีพ ศึกษาเฉพาะ
 พยาบาลในโรงพยาบาลที่มีโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์ ในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี"
 (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๑๕).

พบวางงานพยาบาล เป็นงานที่หนักทั้งกายและใจ ต้องอดหลับอดนอน เสียสละ และเป็นอาชีพที่ก้าวหน้าได้ยาก และพยาบาลส่วนใหญ่คาดหวังที่จะทำการศึกษาต่อถึงขั้นปริญญาโท มีพยาบาลที่ได้มีโอกาสศึกษาต่อในประเทศมากพอควร แต่โอกาสที่จะไปศึกษาต่อ ไปฝึกอบรมและไปปฏิบัติงานในต่างประเทศมีเป็นส่วนน้อย

พ.ศ. ๒๕๑๕ สุณีย์ คณานับ^๑ ได้ทำการสำรวจ ความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนพยาบาลปีสุดท้าย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และโรงพยาบาลมิชชันนารี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนพยาบาลปีสุดท้ายของทั้งสองโรงพยาบาล รวมทั้งหมด ๒๐๐ คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เมื่อจบหลักสูตรขั้นพื้นฐานและปฏิบัติตามสัญญาแล้วนักเรียนพยาบาลต้องการทำงานในโรงพยาบาลต่อไปมากที่สุด รองลงมาคือศึกษาต่อในประเทศและศึกษาต่อต่างประเทศ สถาบันที่ต้องการศึกษาคอมมากที่สุดคือ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รองลงมาคือ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) และต้องการให้มีการฝึกอบรมทางค่านิยมวิชาการเพิ่มขึ้น

พ.ศ. ๒๕๑๖ สุภาพ ชีระประทีป^๒ ได้ทำการสำรวจ "ความต้องการ

^๑สุณีย์ คณานับ, "ความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนพยาบาลปีสุดท้าย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และโรงพยาบาลมิชชันนารี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕).

^๒สุภาพ ชีระประทีป, "ความต้องการศึกษาต่อของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลรามาริบตี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖).

ศึกษาต่อของพยาบาลประจำการ ในโรงพยาบาลรามาธิบดี" ผลจากการสำรวจปรากฏว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า อาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ทำงานหนัก รับผิดชอบ มากแต่รายได้ต่ำ ต้องเสียสละ อคทน และตั้งใจอย่างแท้จริง มีความก้าวหน้าใน ตำแหน่งหน้าที่ช้า พยาบาลส่วนใหญ่มีความรู้สึกรักงาน ภาคภูมิใจในงานที่ทำ และต้องการศึกษาต่อในประเทศ โดยให้เหตุผลว่าต้องการเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น ต้องการเพิ่มพูนความรู้ ต้องการศึกษาต่อโดยลาราชการและขอรับทุนการศึกษาของโรงเรียน พร้อมทั้งให้เหตุผลว่า เพื่อไม่ต้องหางานทำใหม่ และมีทุนทรัพย์ส่วนตัวน้อย จึงขอรับทุนการศึกษาของโรงพยาบาลและโรงเรียน

พ.ศ. ๒๕๑๘ จารุวรรณ เสวกวรรณ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "ความพึงพอใจในงานของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยปรากฏว่า ความพึงพอใจในงานของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความพึงพอใจในเรื่อง เงินเดือนและโอกาสก้าวหน้าในการศึกษาต่ออยู่ในระดับต่ำ ความพึงพอใจในเรื่อง ศักดิ์ศรีอยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในงานของ พยาบาลระหว่างโรงพยาบาลที่มีนักเรียนพยาบาลมาฝึกงานกับโรงพยาบาลที่ไม่มีนักเรียน มาฝึกงานพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐบาลกับโรงพยาบาลเอกชน พยาบาลที่มีอายุราชการแตกต่างกันมีความพึงพอใจในงานพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑

จารุวรรณ เสวกวรรณ, "ความพึงพอใจในงานของพยาบาลในโรงพยาบาล กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

พ.ศ. ๒๕๑๘ สมลิริ ทับแสง^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สวัสดิภาพของครูพยาบาลในประเทศไทย" ผลการวิจัยปรากฏว่า การเป็นครูพยาบาลทำให้มีโอกาสนำความรู้ และค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ ตลอดจนมีความต้องการเพิ่มเติมความรู้โดยไม่คำนึงถึงปริญญา ความรู้สึกเกี่ยวกับหน้าที่การงาน ครูพยาบาลรู้สึกว่าจะไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับวิชาชีพอื่น ๆ ไม่มีอิสรภาพในการทำงาน มีแต่ความรับผิดชอบแต่ไม่มีอำนาจในหน้าที่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร ส่วนใหญ่ครูพยาบาลมีผู้บังคับบัญชาที่เป็นกันเอง ให้ความอบอุ่น สนับสนุนส่งเสริมและต้องการผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนให้เป็นผู้ที่มีวิชาชีพพยาบาล เช่นเดียวกัน การพิจารณาเงินเดือนควรจะเปลี่ยนวิธีการ

พ.ศ. ๒๕๑๘ เพ็ญศรี ชุนไช^๒ ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบขวัญของอาจารย์พยาบาลในมหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจากการวิจัยพบว่า ความต้องการทางด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ความรู้สึกมั่นคง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน การประสบความสำเร็จในการทำงานและการศึกษาต่อ ความรู้สึกรับผิดชอบ มีอิทธิพลต่อขวัญของอาจารย์ องค์ประกอบของขวัญที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คือ การโอนย้ายหรือการออกไปหางานทำใหม่ ความคิดเห็นขัดแย้งในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ อุปสรรค

^๑สมลิริ ทับแสง, "สวัสดิภาพของครูพยาบาลในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘).

^๒เพ็ญศรี ชุนไช, "การศึกษาเปรียบเทียบขวัญของอาจารย์พยาบาลในมหาวิทยาลัยส่วนกลางและภูมิภาค" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

หรือความคับข้องใจต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และชาวสวิสติกการที่ก็พอและเหมาะสมกับสถานะในปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๑๘ นางคราญ ผาสุข^๑ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "ความคิดเห็นของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสวิสติกการของพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐบาล กับโรงพยาบาลเอกชน ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ นันทนาการ สังคมสงเคราะห์อยู่ในระดับต่ำ ส่วนความคิดเห็นทางด้านสุขภาพอนามัย ความมั่นคงปลอดภัย ด้านการมีโอกาสดีกษาต่อ และมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่ในระดับกลาง

พ.ศ. ๒๕๑๘ อลิสา พงษ์อมรพรหม^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบขวัญของพยาบาลในสถาบันที่มีผู้บริหรงานอยู่ในวิชาชีพพยาบาล กับผู้บริหรงานอยู่นอกวิชาชีพพยาบาล" เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อระดับขวัญของพยาบาล ปรากฏว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อระดับขวัญคือ ความยุติธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ความก้าวหน้าในการศึกษาความมั่นคงปลอดภัย และความเหมาะสมของปริมาณงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ พยาบาลในสถาบันที่มีผู้บริหรงาน

นางคราญ ผาสุข, "ความคิดเห็นของพยาบาลในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

^๒อลิสา พงษ์อมรพรหม, "การศึกษาเปรียบเทียบขวัญของพยาบาลในสถาบันที่มีผู้บริหรงานอยู่ในวิชาชีพพยาบาลกับผู้บริหรงานอยู่นอกวิชาชีพพยาบาล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

อยู่ในวิชาชีพพยาบาล มีระดับของขวัญสูงกว่า พยาบาลในสถาบันที่มีผู้บังคับบัญชาอยู่นอกวิชาชีพพยาบาล เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในองค์ประกอบเหล่านี้พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

พ.ศ. ๒๕๑๙ เยาวลักษณ์ เลาะห์จินดา^๑ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในงานและความตั้งใจที่จะทำงานอยู่ต่อไป หรือลาออกของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า ความพึงพอใจโดยส่วนรวมของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความพึงพอใจในเรื่อง เงินเดือนและสวัสดิการ พบว่าในปีหนึ่ง ๆ สภาวิชาพยาบาลศาสตร์ เปิดโอกาสและสนับสนุนให้พยาบาลที่มีวุฒิต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ให้ได้ศึกษาระดับปริญญาตรี มากกว่าผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี หรือผู้ที่มีวุฒิระดับปริญญาโท

พ.ศ. ๒๕๒๐ อัสนีย์ เสาวภาพ^๒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับสวัสดิการในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหมและทบวงมหาวิทยาลัย

^๑ เยาวลักษณ์ เลาะห์จินดา, "สภาพความพึงพอใจในงานและความตั้งใจที่จะทำงานอยู่ต่อไปหรือลาออกจากพยาบาลประจำการในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙).

^๒ อัสนีย์ เสาวภาพ, "ความคิดเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับสวัสดิการในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมและทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

ของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและโอกาสในการศึกษาต่อ พอสรุปได้ดังนี้

๑. พยาบาลกลุ่มอายุน้อยมีความต้องการทางด้านโอกาสในการก้าวหน้าและการศึกษาต่อสูงกว่ากลุ่มอายุมาก

๒. พยาบาลกลุ่มอายุน้อยมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ต้องการโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและศึกษาต่อสูงมาก

๓. ความคิดเห็นของพยาบาลที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไป มีความต้องการเกี่ยวกับโอกาสก้าวหน้าและการศึกษาต่อ ไม่แตกต่างกัน

๔. พยาบาลส่วนใหญ่ต้องการให้มีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ทั้งนี้จะก่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

๕. พยาบาลส่วนใหญ่ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ต้องการที่จะศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศ

ผลงานการวิจัยภายในประเทศที่ไ้รวบรวมมาแล้วนั้น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในโอกาสศึกษาต่อและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของพยาบาลและนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงปฏิฐาน ถ้าหากสถาบันใดส่งเสริมความก้าวหน้าและให้โอกาสในการศึกษาต่อ ก็จะก่อให้เกิดผลในค่านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพยาบาลซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. เกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานของพยาบาลปรากฏว่าสูงขึ้น
๒. ความพึงพอใจในงานของพยาบาลสูงขึ้น
๓. ก่อให้เกิดความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถาบันแห่งนั้นต่อไป
๔. ความคิดเห็นของพยาบาลต่อการไปประกอบอาชีพในต่างประเทศจะลดน้อยลง

ฉะนั้น ถ้าหากสถาบันการศึกษาพยาบาลและโรงพยาบาลในประเทศส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อโดยเฉพาะระดับปริญญาตรีและปริญญาโทแล้ว ปัญหาการขาดแคลน

พยาบาล เพราะลาออกไปทำงานหรือศึกษาต่อต่างประเทศก็จะลดน้อยลง ซึ่งจะเป็นการป้องกันโรคขาดแคลนพยาบาลจะช่วยยกระดับมาตรฐานการพยาบาลในประเทศให้สูงขึ้น เพื่อสนองความต้องการของสังคม

การวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้ารายงานเกี่ยวกับการวิจัยของต่างประเทศจำนวนมากพบว่า ในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา เริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับการวิจัยทางการพยาบาลประมาณ ๓๐ ปีเศษมาแล้ว แต่ก็ยังมีใ้ค้เน้นหนักในเรื่องความต้องการของการพยาบาลอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่จะเป็นการสำรวจเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพการทำงานทั่ว ๆ ไป ดังนั้น จึงได้นำเอารายงานการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบางประการกับการวิจัยในครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการศึกษา ค้นคว้า ประกอบความคิดเห็น ในการทำรายงานการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งได้แก่

ค.ศ. ๑๙๔๐ นามซึ (Nahm) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจในงานพยาบาล" ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันในกลุ่มความพอใจและไม่พอใจของพยาบาล ได้แก่ การปรับตัวโดยทั่ว ๆ ไป ของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา สภาพแวดล้อมของสังคมและครอบครัว ชั่วโมงของการทำงาน รายได้ โอกาสที่จะก้าวหน้าทางวิชาการและตำแหน่งงาน

Helen Nahm, "Job Satisfaction in Nursing," American Journal of Nursing, 60(December, 1940), 1389-1392.

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ มูลนิธิ เคลลอกก^๑ (Kellogg Foundation) ได้จัดสัมมนาเป็นเวลา ๕ เดือน ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก ภายใต้คำแนะนำของเฮร์แมน ไฟเนอร์ (Herman Finer) แผนกการเมืองของมหาวิทยาลัยชิคาโก เพื่อสำรวจความต้องการอย่างแท้จริงของพยาบาล (Federal Nursing Service) ภายหลังจากการสัมมนาได้ปรากฏผลว่ามีสิ่งที่พยาบาลต้องการให้ปรับปรุงคือ การศึกษาของพยาบาลในระหว่างประจำการ (Nursing Service Education) การบริหาร (Administration) การฝึกอบรมในระหว่างประจำการ (Inservice Education) และการวิจัย ต่อมาวิทยาลัยครุมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย จึงได้จัดให้มีการสอนตามความต้องการ พยาบาลที่ผ่านการศึกษอบรมแล้วก็ได้จัดสัมมนาและประชุม (work shop) เพื่อทำหลักสูตรการบริหารการพยาบาลขึ้น จึงเกิดแนวโน้มที่ดีในการศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะมีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมหลักสูตรการศึกษาพยาบาล

ปี ค.ศ. ๑๙๕๑ แผนกบุคลากรพยาบาล^๒ (Division of Nursing Resource) ได้ร่วมมือกับสภาวิจัยทำการศึกษาด้านความรู้ลึกของผู้ป่วยต่อการพยาบาล การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการขาดบุคลากร (deep seated problem) แอบเคลดลา และลีไวน์ (Abdellah and Leevine) ได้พยายามค้นหาปัญหาการขาดพยาบาล เพื่อดูความแตกต่างระหว่างจำนวนบุคลากรในโรงพยาบาล ซึ่งมีผลต่อความรู้ลึกของผู้ป่วย สิ่งที่พบก็คือ การขาดพยาบาลเป็นผลทำให้ไม่สามารถให้การพยาบาล

Myra Estrin Levine, Introduction to Clinical Nursing
(Phila: F.A. Davis Co., 1969), p. preface VII.

^๒Edythe L. Alexander, Nursing Administration in the Hospital Health care System (Saint Louis: The C.V. Mosby Co., 1972), p. 35.

และตอบสนองความต้องการ (need) ของผู้ป่วยได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่สำคัญ อันจะเป็นผลทำให้มาตรฐานการพยาบาลลดต่ำลง

ในปีเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ไอโอวา^๑ (University of Iowa College of Nursing) ได้ทดลองเลือกบุคคลเพื่อตรวจสอบสวัสดิภาพของผู้ป่วยได้เปรียบเทียบว่าการเพิ่มคุณภาพของการพยาบาลจะช่วยให้ผู้ป่วยมีสวัสดิภาพเพิ่มขึ้นหรือไม่ มีการทดสอบสมมติฐานสองวิธี

วิธีที่ ๑ เพิ่มจำนวนพยาบาล

วิธีที่ ๒ นำวิธีการฝึกอบรมมาใช้ (Inservice Training) มาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพให้แก่เจ้าหน้าที่

ส่วนสวัสดิภาพของผู้ป่วยนั้นได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้แก่ กลุ่มทางบ้านคลินิก (Clinic) และกลุ่มทางค่านกิจกรรม (Activity)

จากการศึกษาพบว่า ทั้งการเพิ่มจำนวนพยาบาลและการฝึกอบรมมีผลต่อการปรับปรุงการพยาบาลทั้งสิ้น และยังแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างผู้ป่วยแต่ละคนกับผู้ป่วยทั้งกลุ่มซึ่งแยกกันโดยอายุและสภาพทั่วไป

โรงเรียนพยาบาลแห่งมหาวิทยาลัยพิตส์เบิร์ก^๒ (Pittsburg Medical Center University) ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินความต้องการงานบริการพยาบาลว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ ในผู้ป่วยอายุ ศาสตร์และศัลยศาสตร์ของโรงพยาบาลระดับใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์จะชี้ให้เห็นว่าแต่ละคนและสภาพการณ์ นอกจากนั้นยังศึกษาว่า

^๑ Alexander, Loc. cit.

^๒ Edythe L. Alexander, op. cit., p. 31.

การจัดอัตราค่าจ้างบุคลากร เพื่องานบริการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพจะต้องใช้จำนวนบุคลากรเท่าใด วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ก็เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางการบริหารการพยาบาลในปัจจุบัน จัดการศึกษาพยาบาลเพื่อผลิตพยาบาลให้เพียงพอ ในการที่จะจัดบริการพยาบาลในโรงพยาบาลที่เหมาะสม โดยใช้ผู้ป่วยแต่ละชนิดและปริมาณงานพยาบาลสำหรับผู้ป่วยแต่ละฝ่ายเป็นเกณฑ์ประเมิน ผลจากการศึกษานี้ ได้สร้างมาตรฐานในการกำหนดบุคลากรพยาบาลขึ้น

ค.ศ. ๑๙๕๕ มารีโย และ เลสกี^๑ (Maryo and Lasky) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความพึงพอใจในงานของพยาบาล ในโรงพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วย ๕๐๐ เตียง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่มีอัตราการลาออกสูง ชากแคลนพยาบาลอยู่สม่ำเสมอ และมีปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นเช่นเกี่ยวกับการชากแคลนพยาบาลคือ การชากความเชื่อถือซึ่งกันและกัน การติดคอสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีดีพอ การกำหนดหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ชัดเจน ขอบงชี้พิเศษซึ่งทำให้เกิดความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับข้อผูกพันพยาบาลมีความเชื่อว่า การจัดบุคลากรจำเป็นต้องมีข้อผูกพัน ถ้าหากไม่มีข้อผูกพันจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย กำลังขวัญต่ำ และมีความรู้สึกไม่รับผิดชอบ เพราะการพิจารณาจากพยาบาลไม่มีข้อผูกพัน จะไม่สามารถที่จะทำงานร่วมกันได้ดี เป็นสาเหตุทำให้พยาบาลผู้นั้นชากความรับผิดชอบในการมาทำงานให้ตรงเวลา ไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถได้

^๑Joann S. Maryo and Julian J. Lasky, "A Work Satisfaction Survey Among Nurse," American Journal of Nursing, 59(April, 1959), 501 - 503.

แซงค์ (Schenk) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การวัดกำลังขวัญของอาจารย์" โดยการสำรวจระดับปรีชาคุณในระหว่างที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดและผลการวิจัยพบว่า บางโรงเรียนพยาบาล คณาจารย์มีระดับของขวัญต่ำมาก เนื่องจากความไม่พึงพอใจในงานหลายอย่าง เช่น การไม่มีแผนงานที่แน่นอน ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่พอใจในสถานที่ตั้งของโรงพยาบาล โอกาสของการก้าวหน้าและเงินเดือนต่ำ ส่วนสถาบันที่มีระดับกำลังขวัญสูง พบว่า คณาจารย์ทราบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างดี จากการวิจัยเรื่องขวัญนี้ผู้วิจัยเชื่อว่า ขวัญเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคล และสร้างควมมีประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี

นิโคลส์ (Nichols) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานและความตั้งใจที่จะทำงานอยู่ต่อไปหรือลาออกจากองค์กร โดยวิธีส่งแบบสอบถามไปให้พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในกองทัพบกอเมริกันจำนวน ๑๘๑ คน ที่เพิ่งเริ่มทำงานได้ไม่เกิน ๔ เดือน เพื่อที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลให้พยาบาลตั้งใจทำงานอยู่ต่อไปหรือลาออก เพื่อหาหนทางให้พยาบาลยังคงทำงานอยู่ต่อไป เพราะเห็นว่าการเข้าและการออกจากงานนั้นเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ นิโคลส์ได้นำคำกล่าวของวิลแลนด์ (Wieland) มากล่าวว่า "การเข้าออกจากงานนั้นเกี่ยว

^๑ Katherine N. Schenk, "A Measure of Faculty Morale," Nursing Research, 19(March-April, 1970), 135 - 139.

^๒ Glennadee A. Nichols, "Job Satisfaction and Nurses' Intention to Remain with or to Leave an Organization," Nursing Research, XX (May-June, 1971), 218 - 228.

ข้องกับความพอใจและความไม่พึงพอใจในองค์การด้วย ไม่ใช่เพราะไม่ได้ทำงานในหน้าที่ที่เหมาะสม หากการสรรหาบุคคลเข้าทำงานไม่ดีพอ อัตราการเข้าออกจะเป็นสัญญาณอันตรายและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องศึกษา" นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงคำของ แคทซ์ และคาห์น (Kats and Kahn) ไว้อีกด้วยว่า "คนเรานั้นควรได้รับคำชักชวน แนะนำให้ทำงานอยู่ที่เดิมเพราะถ้ามีการเข้าออกในอัตราสูงแล้ว ก็จะต้องยังคงเป็นการสูญเสียทางค่านเศรษฐกิจจอยุ่ต่อไป" ในการศึกษาครั้งนี้ นิโคลส์ได้ศึกษาจากพยาบาลที่บอกว่าจะยังคงทำงานอยู่ต่อไปหรือจะลาออก โดยทำการศึกษาจากพยาบาลชายและหญิง ทั้งที่แต่งงานแล้วและยังไม่ได้แต่งงาน ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลตั้งใจจะทำงานอยู่ต่อไปร้อยละ ๑๓ ยังไม่ได้ตัดสินใจร้อยละ ๗ และอีกร้อยละ ๗๖ วางแผนว่าจะลาออก ผู้ที่คิดว่าจะยังคงทำงานอยู่ต่อไปเป็นชายมากกว่าหญิง ผู้ชายที่คิดจะยังคงทำงานอยู่ต่อไป ทั้งที่แต่งงานแล้วและยังไม่ได้แต่งงาน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน แต่สำหรับผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานตั้งใจที่จะทำงานอยู่ต่อไปมากกว่าผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ผู้ที่คิดจะลาออกและผู้ที่ยังคงทำงานต่อไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ ๐.๐๑ ผู้ที่ยังไม่คิดจะลาออกมีความพึงพอใจในงานมากกว่า ผู้ที่คิดจะลาออกนั้น อยากจะไปหาความพึงพอใจในที่อื่นมากกว่า ส่วนเรื่องความพึงพอใจในงานของผู้ชายไม่แตกต่างกันทั้งที่แต่งงานแล้วและยังไม่ได้แต่งงาน

นอกจากนี้ นิโคลส์ ยังได้ศึกษาถึงความสำคัญของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของพยาบาลที่มีผลต่องาน โดยทำการศึกษาพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนประกอบโรคศิลป์แล้วนาน ๒ - ๓ ปี และผ่านประสบการณ์ในงานพยาบาลประจำการมาแล้วจำนวน ๑๘๑ คน เกือบครึ่งหนึ่งเป็นหัวหน้าตึก หรือผู้ช่วยหัวหน้าตึกมาแล้ว เป็นผู้หญิงร้อยละ ๗๕

^๑Glennadee A. Nichols, "Important, Satisfying, and Dissatisfying Aspects of Nurses' Job," Supervisor Nurses, V(January, 1974), 10 - 15.

อายุต่ำกว่า ๒๔ ปี ร้อยละ ๕๕ ยังไม่แต่งงานร้อยละ ๓๘ และเป็นพยาบาลระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๓๑ ผลการศึกษาพบว่า ขบวนการมีความสำคัญต่อความพึงพอใจในสิ่งที่เขาคิดว่า สำคัญ เขาจะยังคงทำงานอยู่ต่อไปเหมือนเดิม ไม่ลาออก ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความ พึงพอใจที่จะทำงานต่อไปหรือลาออกมี ๕ ประการคือ ความท้าทายของงาน ความ สัมพันธ์ในหมู่ผู้ร่วมงาน ชนิดของงาน การขึ้นเงินเดือน และอัตราเงินเดือนที่ได้รับอยู่ เป็นที่พึงพอใจ

เบนตัน และไวท์ (Benton and White) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบ ของความพึงพอใจในงานสำหรับพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนประกอบโรคศิลป์แล้ว โดยศึกษา จากพยาบาลจำนวน ๕๖๕ คน ว่ามีปฏิกิริยาต่อองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานในแบบสอบถาม มีทั้งหมด ๑๖ ข้อ แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ๕ กลุ่ม โดยให้จัดความสำคัญในการทำงานพบว่า พยาบาลไม่พอใจเกี่ยวกับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง โอกาสในการศึกษาและการฝึกอบรม ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีความสำคัญน้อยที่สุด และมีข้อบกพร่องที่ไม่พอใจมากที่สุด ได้แก่ รายได้ รายละเอียดของงาน นโยบายบริหารบุคลากร ชนิดของงานและความสัมพันธ์ ในหมู่ผู้ร่วมงาน

บริฟ^๒ (Brief) ได้ศึกษาเรื่องการเข้าออกจากงานของพยาบาลใน

Douglas A. Benton and Marold C. White, "Satisfaction of Job Factors of Registered Nurses Staffing," A Journal of Nursing Administration, (Massachusetts: Contemporary Publishing, Inc., 1974), 37-44.

^๒ Arthur P. Brief, "Turnover Among Hospital Nurses: A Suggested Model," Journal of Nursing Administration, LXXVI (October, 1976), 55-57.

โรงพยาบาลโดยได้เสนอวิธีดำเนินการไว้คือ ทำการสำรวจเกี่ยวกับสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเข้า - ออก จากงานของพยาบาล ๓ อย่างได้แก่

๑. ค่าจ้างหรือเงินเดือน พบว่า ในอัตราค่าจ้างนั้นเกี่ยวข้องกับ
การเข้า - ออกจากงานของพยาบาลเหมือนกัน แต่ไม่ใช่เหตุผลสำคัญ

๒. ความรู้สึกรับผิดชอบต่อครอบครัวของพยาบาลนั้นเกี่ยวข้องกับ
การเข้า - ออกจากงานด้วย แต่ความรู้สึกรับผิดชอบต่อครอบครัวของพยาบาลนั้น ไม่ใช่
เหตุผลสำคัญที่ทำให้พยาบาลต้องออกจากงาน

๓. เหตุผลสำคัญที่ทำให้พยาบาลต้องลาออกจากงาน จากการวิจัย
นี้พบว่าเกิดจากความไม่พอใจของพยาบาลต่องานดังนี้

ก. ลักษณะงานการพยาบาลที่ขาดการใช้ทักษะในตำแหน่งต่าง ๆ ไม่
มีการจำแนกงานให้ชัดเจน ขาดอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงาน ไม่ได้รับการ
ปฐมนิเทศหรือบอกเล่าในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนไม่ได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาใน
ระหว่างประจำการอย่างเพียงพอ

ข. พยาบาลไม่ก้าวหน้าตามความคาดหวังที่ตั้งไว้ในขณะที่กำลัง
ศึกษาอยู่ โดยคาดว่าจะต้องได้ทำงานนี้ต้องรับผิดชอบมีความหมายและเป็นงานที่ท้าทาย

ค. ถ้าหากพยาบาลไม่พอใจในงานจริง ๆ แล้ว แม้ว่าจะให้เงิน
มากสักเท่าไรก็ตาม พยาบาลก็จะไม่พอใจในค่าตอบแทนเหล่านั้น

ง. ถ้าพยาบาลไม่พอใจในงานแล้วมักจะยกภาระความรับผิดชอบ
ทางครอบครัวมาเป็นข้ออ้างในการลาออก

สโลคัม และคณะ^๑ (Slocum and Others) ได้วิเคราะห์ความพึงพอใจ

^๑ John W. Slocum, Jr., Gerald I. Susman, and John E. Sheridan,
"An Analysis of Need Satisfaction and Job Performance among Profession
and Paraprofessional Hospital Personnel," Nursing Research, XXI
(July-August, 1972), 333 - 341.

ในความต้องการและการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลระดับวิชาชีพ และระดับ
ช่างเคียงวิชาชีพ โดยผู้ตัวอย่างประชากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในแผนกผู้ป่วยภายในที่ศูนย์
การแพทย์ในเพนซิลวาเนีย ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างระดับวิชาชีพ ได้แก่หัวหน้าตึก
ผู้ช่วยหัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ จำนวน ๓๘ คน ส่วนกลุ่มที่อยู่ในระดับ
ช่างเคียงวิชาชีพ ประกอบด้วย ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานผู้ช่วยและเสมียนประจำตึก
จำนวน ๔๑ คน โดยพิจารณาตามลำดับชั้น ความต้องการของพอทเตอร์ (Potter)
๕ ประการได้แก่

๑. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
๒. ความต้องการทางสังคมที่ใฝ่หาช่วยเหลือผู้อื่นและมีโอกาสพัฒนาผู้ที่
เกี่ยวข้อง
๓. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องทางสังคม
๔. ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในการที่จะคิดจะทำ หรือ
มีอำนาจต่าง ๆ
๕. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด

ผลของการศึกษาพบว่าในกลุ่มระดับวิชาชีพมีความต้องการที่จะได้รับการตอบ
สนองทางด้านพื้นฐานมากกว่า ระดับช่างเคียงวิชาชีพซึ่งได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับ
การยกย่องในสังคม โดยเน้นเกี่ยวกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การมีโอกาส
พัฒนาตนเอง และความต้องการความสนับสนุนในการเปิดโอกาสให้ได้ศึกษาต่ออย่าง เป็น
อิสระ พร้อมทั้งมีความต้องการเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระที่จะคิด จะทำ หรือมี
อำนาจต่าง ๆ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง พอจะสรุปได้ว่า
การศึกษาต่อและโอกาสก้าวหน้าในงานวิชาชีพ เป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่ง ที่ช่วยสร้าง ความ
พึงพอใจให้แก่พยาบาลในการที่จะปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้น ๆ ต่อไป ผลที่ตามมาคือ
ภาวะการขาดแคลนพยาบาลจะลดลง ทำให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลและรักษาพยาบาลได้อย่าง
สมบูรณ์ และจะเป็นผลให้มาตรฐานการพยาบาลสูงขึ้น.